

Öröm és Bánat - lelkipogozói észrevételek az Agymanók című meséhez

2015. júniusában jelent meg az *Inside Out*, magyarul *Agymanók* című Pixar animációs film Pete Docter rendezésében. Az alkotás érdekessége, hogy a valójában csekély külső cselekményen túl a 11 éves Riley belső világában végbe menő folyamatokat, kifejezetten a benne működő érzelmeket mutatja

be. Érzelmek mint önálló, megszemélyesített karakterek jelennek meg, hasonlóan mint az „Egyszer volt... az ember” című francia rajzfilmsorozatban az ember biológiai alkotóelemei. Főszerepben találkozhatunk tehát Derűvel, Bánattal, Haraggal, Majréval és Undorral. „Ők mind a lány elméjében, a »fejhadszálláson«, egy vezérlőpult mögött dolgoznak azon, hogy átvezessék őt a mindennapok kihívásain. Állandó kölcsönhatásban vannak a lány cselekedeteivel, figyelemmel kísérik a küzdelmeit és sikereit, előhívják az emlékeit, őrzik az álmait és versengenek egymással az irányításért.”¹ - írja blogjában Nagy Gergő, aki szerint a filmben „láthatjuk mindazt, amit a tudomány mai állása szerint ismerünk az emberi elme működéséről, a gondolkodásról, az érzelmekről, az emlékekről vagy az álmok világáról.” Ezt a megállapítást nem kívánom és nem tudom felülbírálni, tekintettel arra, hogy a készítőik különösen nagy hangsúlyt fektettek a tudományos pontosságra, idegtudósokkal, pszichológusokkal, pszichiáterekkel, az agyi képalkotó eljárások és a fejlődépszichológia szakértőivel konzultáltak.

Ahogy valamennyi mese, úgy ez sem csupán a gyermekeknek szól, illetve ez talán még kevésbé, mint ahogy azt megszokhattuk.

---

¹Soulbook - Nagy Gergő kommunikációs tanácsadó, szociológus blogja
http://soulbook.blog.hu/2015/07/03/agymanok_fel_pixar_pszichologia

Inkább a főszereplő, Riley életkorát már elérte, vagy túlhaladt fiatalok és felnőttek számára hordoz érdekes információkat, bár képi világa és a belső kalandok bizonyosan izgalmasak lehetnek a fiatalabbak számára is.

Rövid írásom elsősorban a felnőtté válás útját járó fiatalokra gondolva elemzem a filmet és írom az észrevételeimet. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mit láthatunk meg ebben a mesében önmagunkról, és milyen kérdéseket, témákat vethet fel egy ifjúsági vagy felnőtt csoportban a megtekintés utáni beszélgetésben.

(Javaslom, hogy ha még nem láttad a szóban forgó művet, előbb nézd meg, s utána folytasd az olvasást, mert előfordulhat, hogy néhány poént lelövök.)

A történet kerete tehát röviden annyi, hogy a 11 éves Riley csendes, kertvárosi élete teljesen megváltozik, amikor szüleivel a nyüzsgő San Franciscóban költözik. Ez a változás váltja ki a bonyolalmat Riley érzelmei között a Fejhadiszálláson. Bár Derű, Riley elsőszámú és legfontosabb érzelme megpróbálja a dolgok pozitív oldalát láttatni, összetűzésbe kerül a többi érzelemmel, akik másként vélekednek arról, hogyan kell viselkedni egy új városban, egy új otthonban és egy új iskolában.

Riley életkora a serdülőkor korai fázisának kezdete. Bár elsősorban a költözés miatt kialakult krízishelyzetre fókuszál a történet, mégis a felnőtté válás átfogó folyamatát, krízisét is modellezi. Meginognak a korábbi kapcsolatok, belső folyamatok, mechanizmusok. Az érzelmek kavalkádja árasztja el Riley agyát, s bizony a kontrollt is elveszti egy időre tettei felett. Fontos eleme még a filmnek és ennek az életszakasznak a szülőkkel való kapcsolat átalakulása.

Időnként bepillantás nyerünk nem csak Riley, hanem szülei, illetve a film végén még néhány más élőlény fejhadiszállásába is. Ezek alapján kiderül az is, hogy más és más érzelmi dominancia van az adott egyénre és életszakaszra jellemzően a fejekben (hol melyik karakter ül közepén). Riley alapbeállítása a Derű, anyjáié a Bánat, míg apjánál a Harag dominál.²

A költözés okozta bonyodalmakban a főszerepet Derű és Bánat játsszák, illetve az ő hiányuk. Ők ugyanis a főemlékek érzelmi színezete felett vívott küzdelemben kikerülnek a fejhadiszállásról és gyakorlatilag az egész psziché területét bejárják. Keresgélnek az emlékek között, ahol találkoznak Bing-Bonggal, Riley gyermekkori képzeletbeli barátjával, átmennek az absztrakt gondolkodás és fantáziaország területén. Felülnek a gondolatvonalra, eljutnak az álmok „stúdiójához”, még a tudatalattiba és a felejtés süllyesztőjébe is. Szép és érdekes mindezeknek a képi világa, elképzelt, és ábrázolni próbált valósága.

Derű és Bánat kapcsolata meghatározóan kiemelkedik ebben az érdekes belső világban. Derű talán erőszakosan is uralni akarja Riley magatartását és cselekedeteit. Ezt valamennyi érzés el is ismeri, ő a főnök, mely abban is megmutatkozik, hogy az emlékek és kifejezetten a főemlékek színe az ő „keze nyomát” viselik. Derű mindennél fontosabbnak tartja, hogy ez így is maradjon. Bánat ebbe nyúl bele, mikor hozzáérve egy főemlékhez, az elkezd kékülni. Már a film elején is, mikor „bemutatkoznak” az érzelmek, kiderül, hogy Derű látja a többiek szerepét, értelmét: Harag küzd azért, hogy igazságosan bánjanak Rileyvel, Undor és Majré pedig óvják Riley életét, egészségét és jó hírét. Viszont Bánat szerepe értelmetlennek tűnik, csak a baj van vele, rossz fényt vet Rileyra, ha ő irányítja a konzolt. Közös kalandozásuk során ismeri fel Derű Bánat jelentőségét. Bánat jelentősége pedig abban áll, hogy megértő és őszinte tud lenni. Bing-Bong kapcsán felis-

---

²Érdekes, hogy a szülőknél minden érzelmek karakter a szülő nemének megfelelően férfias illetve nőies jelleggel bír, míg Rileynál Harag és Majré férfias, a másik három viszont nőies jelleggel bír.

merhetjük az empátia képességét Bánatban, míg a szüleivel való kapcsolatban a szökési kísérlet után a megbánást és az őszinteséget mutatják a Bánat vezérelte Riley tettei és szavai.

Talán van ma egy nyomás, tendencia a társadalmunkban, akár keresztyénségünkben is, miszerint mindig nagyon pozitívnak, vidámnak, derűsnek kell lenni, elrejtve ezzel a gyengeséget és a mélységet. Nagyon fontos fejlődés a film végén, hogy a történetek után az emlékeket szimbolizáló gömbök színesekké lesznek. Árnyaltság, összetettség – a felnőtté válás része.

Érzelmek és Isten

Ha érzelmeinknek mertünk teret adni és nem próbáljuk meg őket elnyomni, vagy elfojtani, akkor Isten jelzéseit ismerhetjük fel bennük. Anselm Grün szerint például megkérdezhetem a haragomat, hogy mit akar nekem mondani benne Isten. „Haragom talán mély sebzettségemre utal. (...) Haragom talán megmutatja, hogy túl sok hatalmat adtam másoknak önmagam felett. (...) Akkor a harag nem eleve rossz, hanem útmutatássá válik számomra igazi önmagam felé.”³

Kérdések, melyeket érdemes végig gondolni a magunk számára és egy csoportos filmnézés utáni beszélgetéshez: Bennem melyik érzelem dominál? Mennyire irányítanak minket az érzelmeink? Hogyan tudjuk kezelni érzelmeinket? Mi a jelentőségük, hasznuk? Miben segíthetnek bennünket? Merjük-e felismerni, megfogalmazni őket? Hogyan adjunk hangot nekik? Vallási, felekezeti hagyományunk mire nevel minket az érzelmeinkkel kapcsolatban? Mit hozunk a szüleinktől ezzel kapcsolatban?

Katona Viktor
református lelkipásztor

³ Anselm Grün: A mennyország benned kezdődik, Jel Kiadó, Budapest, 2014. 33.